

RUDOLF PÕLDMÄE 100

28. veebruaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi ettekandepäev, mis oli pühendatud Rudolf Põldmäe 100. sünniaastapäevale. Päeva juhtinud Rein Saukas meenutas sissejuhatuseks Rudolf Põldmäe puutepunkte Eesti Kirjandusmuuseumiga ning teisigi tema kaasaegseid mehi-naisi,

kes praeguse Kirjandusmuuseumi allasutuste heaks palju teinud.

Avaettekande („Veljesto vaim noores Eesti Vabariigis“) pidas Janika Kronberg. Meenutades vaba vaimuga üliõpilasseltsi Veljesto loomist ja tegevusi, kirjeldas ta R. Põldmäed kui aktiivset seltsi liiget, kes oli tõelise kultuuriloolaa-

se ja raamatuinimese võrdkuju. Põldmäe liitus Veljestoga 1928. aastal, kui asus Tartu Ülikoolis õppima eesti kirjandust, keelt ja rahvaluulet. Janika Kronbergi hinnangul on meile, kes me tahame minevikku mõista, tegelemine R. Põldmäe pärandiga möödapääsmatu. Tema töö elab edasi. Ka siis, kui me sellele otse tähelepanu ei pööra.

Mari-Ann Rimmel („Rudolf Põldmäe (Mäe Ruudi) rahvaluulekogujana kodukandis”) tutvustas R. Põldmäed oma kodukandist – Harjumaalt Jüri kihelkonnast – pärit inimesena. Põldmäe pidas oma perekonda väga oluliseks. Suuri mõjutusi sai ta emalt, keda uurijana korduvalt küsitles ja lindistas. Folkloristina oli R. Põldmäe üksikasjalik, arutlev ja konkreetne, pidas hoolikalt kogumispäevikut ning jäädvustas konteksti. Kogujana tajus ta hästi oma töö igavikulisust. Inimesena oli R. Põldmäe Mari-Ann Rimmeli sõnutsi teotahteline ja elurõõmus.

Arvo Krikmann („Rudolf Põldmäe rahvaljandite korraldaja ja publitseerijana”) andis põhjaliku ülevaate Põldmäe tööst rahvaljandite kogu süstematiseerija ja analüüsijana. Tehud tööst jõudis trükki aga vaid üks köide (Eesti rahvaljandid I. Inimese eluperioodid. Tartu: Teaduslik Kirjandus, 1941). Naljandikartoteegi rajas R. Põldmäe A. Aarne süsteemi järgi, kuid juttude liited ja põimingud teevad niisuguse töö raskeks ja paratamatult tekib segadik. Siiski suutis R. Põldmäe naljaainese suures osas tüpologiseerida ja süstematiseerida, kuid ei ole päris selge, kas ta jõudis kartoteegi lõpuni läbi töötada. Arvo Krikmanni hinnangul jäi Põldmäe kimpu uuema ainese pealetungil, sest hindas rohkem varasemat naljapärimust. Ettekannet illustreerisid mitmed näited kartoteegi ülesehitusest ja naljanditest endist.

Kristi Metste („Rudolf Põldmäe kogu Eesti Kultuuriloolises Arhiivis”) andis üsna põhjaliku ülevaate hetkel EKLA-s

arvel olevast R. Põldmäe käsikirja kogust. R. Põldmäe kogu hakkas kujunema tema eluajal, 1960. aastatel. Osa Põldmäedelt konfiskeeritud materjale jõudis juba 1949. aastal Kirjandusmuuseumi. Põhiosa käsikirjadest laekus aastatel 1989–1994. R. Põldmäe ulatuslik kirjavahetus annab värvika ülevaate oma aja oludest ja eluraskustest. Olulisemad nendest on kirjad perekonnale. Kogus on veel üht-teist eluloolist, rohkesti käsikirju ja mustandeid uurimistööst, millest osa on käsikirja jäanudki. Samuti leidub fotosid ja helilintide R. Põldmäe mälestustega.

Ettekandepäeva teisel poolel oli sõna Põldmäe perel ja järeltulijatel. Alustuseks pidas ettekande pojapoeg Paavo Põldmäe („Rudolf Põldmäe teatriloosena”). R. Põldmäe seotus teatriga on laialt mõistetav: esimese teatrilase ettekande pidas ta juba koolipoisina, hiljem Veljesto päevil osales nn mardooperite kirjutamisel. Põhjalikult on ta uurinud Vanemuise teatri varasemat ajalugu. Põldmäe teened on olulised veel draamarepertuaari ning Soome-Eesti teatrisuhete uurijana. Teatriloolised uuringud on Põldmäe pärandis folkloristika kõrval üks mahukamaid valdkondi. Paavo Põldmäe hinnangul saaks ka seni ilmutata kirjutistest teatri ja teatritegelaste kohta kokku panna omaette artiklikogumiku.

Päeva emotsionaalseima mälestusettekande pidas Rudolf Põldmäe poeg, helilooja ja muusikateadlane Alo Põldmäe („Rudolf Põldmäe tegemistest Siberis 1950–1955”). Esinemine oli ühtlasi täienduseks 2007. aasta septembris ARS-i konverentsil „Isik ja institutsioon” peetud ettekandele isa kirjadest perele Siberi vangilaagrist. Alo Põldmäe kirjeldas pildirea taustal värvikalt ja soojalt pere elu asumisel, isa tööd ehitajana, õpetajana, rahvatantsuansambli juhina, „ballettmeistrina” ning nukuteatri juhi ja lavastajana. Mitmel puhul avaldus tugevalt R. Põldmäe

demokraatia- ja õiglustunne, mis kuidagi ei mahtunud valitsevasse süsteemi. Poja meenutuste kaudu avanes kuulajatele pilt sügavast, erksa vaimu ja tugeva töötahtega mehest, kes andis jõudu ka teistele.

Pille Kippar („Mitmekülgne Rudolf Põldmäe”), üks mälestuspäeva initsiaatoreid, jõudis oma sõnul R. Põldmäe teema juurde, kui hakkas jälgima vanema põlve folkloristide tegemisi. R. Põldmäe töö laiahaardelisuse tõttu võivad teda omaks pidada nii folkloristid, kirjandus-, teatri- ja muusikaloolased, kodu-uurijad kui ka bibliofiilid. Nii on Põldmäe olnud üks produktiivsemaid folkloorikogujaid, sealjuures eriti koostöös Herbert Tamperega rahvatantsude ja -laulude alal. Samuti on olulised tema vanema kirjanduse ja teatriloo

alased uurimused ning kodulooline töö. Põldmäed, kes tundis põhjalikult kultuurilugu ja kultuuris olulisi inimesi, iseloomustab võime näha ja seostada uurimisainest laiemas plaanis.

Ettekandepäeva lõpetuseks avas Alo Põldmäe oma näituse „Muusikaline Neeruti ja Kalevipoeg”. Kirjandusmuuseumi saali seinad olid tihedalt kaetud kaunite ja humoorikate loodusfotodega, millel harrastusfotograafi terav silm oli jäädvustanud looduse muusikalist mängu.

Eesti Kirjandusmuuseumi saalis võis tutvuda ka R. Põldmäe elutööd kajastava näitusega, koostajateks Heino Räim ja Rein Saukas. Ettekandepäeva toimumist toetas Eesti Kultuurkapital.

AVE TUPITS